

שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא

ד.

עין משפט
נר מצוה

יד א מיי פ"ב מהל' טוען
ועטנן הל' יב טועש
ח"מ סתין 35 ס"ד ועי'
כ"ב:

בז ב מיי פ"א הל' ג
ו"פ"ג הל' טו סתנ
עשין לה טועש ח"מ ס"י
פ סתף ג ו"פ"ג עה סתף
ו ו"פ"ג אלפס כלן ו"פ"ג
דשנעטף דק [ע:]

מוסף רש"י

הכופר במלוה. ולא
נשבע ועל עדים כשר
לעדות. דמלוה להאשה
ימנה ואינה עכשי צדו
ורוצה לרמוזו עד שמיש
צדו (ב"ק קה) ולא אמרן
שמיש אממונה הוא, אלא
משום דמלוה להאשה ימנה
ואין עכשו צדו לפירוט
(שבועות טו). בפקדון
פסול לעדות. ואשתו
לא נשבעה דכפר
לאשדרי ליה אממונה
(טו) ומקמינה לה (לקמן
ה) כגון לאמרי דכפר
דכתיב: שמתא דכפר
ליה נקיש צדיה ומפסיל
ל"ג"ג דלא אשבעה דאי
באשבעה מה לי מלוה מה
לי פקדון (ב"ק ק"ה).

רבינו הגנאל (המשך)
ועשתם לו כאשר דמם וגו'
וכדכתיב [ברישית] מעידים
אנו באיש פלי שהוא בן
גרושה וכו' ולעולם אין
תורת הומה אלא בשנים
ועד שיומרו שניהם. בוא
וראה כיון דאמר רב [שם
ג ע"ג] עד ודמם משלם
לפני חלקו קמיש' עליה
והתביא אין משלמין ממון
עד שיומרו שניהם ותרצינא
להא דרב באומר הערנו
הדומנו בבית דינו של
פלי' ותחייבונו ממון כי
האי גרונא משלם אבל
בשיתום עד אחד אין שם
תשלומין. ותנן גמי' ור'
משעין אומר מה שנים אין
הגרנן עד שיומרו שניהם
ח"ק שלשה עד שיומרו
שלשתן. ופרקי' דלמא רבי
חייא תורת הומה לא פריך
לכומר זה או פירכא.
פ"י חייא תורת הומה
חייא אמר לך רבי
חייא לא נדחת תורת
הומה מיני' אחר מפני כח
של עד אחד אלא מפני
שעד אחד אינו בא אלא
לשבוועה וכשיתום אינו
יכול להשבעי' השבוועה
שומם לעשות לאחיו
וכיוצא בו נדחת תורת
הומה בשני עדים שהעידו
על כהן שהוא בן גרושה
וכו'. ואיתין [ל] לאוקמה
לדר' חייא כמתניתין ולא
דמאי דהא מתני' כי הכי
דאן סתדי' להאי דכל מה
דתיפסי' בחייא טלית דירידיה
היא הא [מין] אגן סתדי'
אידך. (א) ותוב מתני'
במאי דהוסידי' (שהרי)
[הדרין] יהוה דליה עליה
נשבע ותופסי' לאפוקי דר'
חייא דעל מה שכופר הוא
נשבע. אלא אי איתמר
התנא שטאנא על אידך דר'
חייא דאמר מנה לי בידך
והלה אומר אין לך בידי
אלא לי והילך חייב מאי
טעמא דא"ע? דאמר ליה
נדחתו ודפירא. וחיורו
כדאמרו למעלה. עד אחד
אלא לשבוועה ואי אפשר
להשבעי' הנד' זו השבוועה
נדחת תורת הומה מפעלי
שאין אתה יכול לקיים
פ"י חייא תורת הומה (א) פ"י
דכמאי דתיפסי' הילך הוא
וקמי' שבע ש"מ דאפי' אמר
ליה הילך מודה מקצת הטענה
הוא ותיב. ורב ששת
אמר הילך פטור דכיון דאמר
ליה הילך כמאן דפרע להו דמי
ובשאר הא לא מודה ליה
ולא מידי הלכך לאו

עד אחד יוכיח שישנו בהכחשה ובהזמה. ספיר גרס הכא ובהזמה
כיון שע"י הומה דבורו צטל ואין להקשות מה לפיו שכן אינו
משלם בהזמה תאמר בעדים שמשלמין בהזמה ואלו לא יכול לומר עד
אחד יוכיח (ט) שמשלם כי מה שהעד אינו משלם כשהוא מוחס אינו חומר
אלא לפי שבעדותו אינו מחייבו ממון
לכן הואיל וציוורו צטל בעל חשיב ישנו
בהזמה ודכסמוך עד מה הלא פרכינן
ליה משום דעל מה הלא פרכינן פירכא
כל דהו ורבי חייא אפי' על מה הלא
לא פריך ליה משום דמה שאינו משלם
העד כשמוס זהו גריעומו לפי שלא
היה כח בעדותו לחייב ממון:

הצד השוה [שבתה] שעי' מענה
כו'. ור"ת *כופר אחד שעי' יוכיח
שעי' טענה וכפירה פטור ויש לומר
דזהכל השוה שבהן יש טענה
חשובה דכשמודה מקצת או עד
מכחישו נראה דמשקר ולכך
יש שבוועה:

ותנא תונא אידך דר' חייא. אגן
סהדי דמאי דתפסי' האי כו'
פרש"י כיון דהו כהעדלא עדים
משבע מדרכי חייא קמייתא וקשה
כיון דלא מצי לאוכוחי הך צרייתא
דהילך אלא מכח קמייתא לימא ותנא
מונא אקמייתא לכך י"ל דאגן סהדי
לאו דוקא דמאי דתפסי' מחשיבין ליה
שעתא טפי מהעדלא עדים ותשיב
כאלו מודה ליה דלדיה הוא אף א"ל קשה
דמ"מ איכא למיפריך דמתני' כי הכי
דהאי מודה להאי האי נמי מודה להאי
ואפ"ה קמשבעי' כדפריך אקמייתא
ומאי תיקן וי"ל דהשטא נמי מוכח
מכח טעמא דכסמוך אי הילך פטור
לא הו מתקני רצנא שבוועה ליתא
דכוותה צארייתא אכל רצני חייא
קמייתא כי נמי צבעלאת עדים פטור
מתקני רצנא שבוועה צמתני' דחשיב
הודאה צמאי דתפסי' חזריה ודוק
לפ"ז הא דלא קאמר ותנא תונא
אקמייתא משום דמאי דתפסי' חשיב
כהודאה וכו' לא היתה פירכא למעלה
אלא מטעם כי היכי דאגן סהדי
להאי כו' ורב ששת אמר הילך
פשוט. נראה שהלכה כרב ששת דרב'
השולל (לקמן דף ק) גבי עבד קטן
פריך ועוד הילך הוא אף כספר חפץ
משמע דהילך חייב ויש' מוס' צ"ב כסח:
ד"ה הלכתא]:

ויש"מ דהילך פשוט. ור"ת יהא
נאמן בשלש דמינו דעבי
אמר שמים וי"ל כיון דהילך פטור
אם יאמר שמים וי"ל כופר הכל
ואין אדם מעי' ולר"ע לא הו עזות
דמסייע ליה שטר'.

לעולם
הילך כיון דעדיין לא נתן מודה מקצת הטענה הוא ותנא שנים אוחזין בטלית וקמי' ישיבע ותיב אגן סתדי'
דכמאי דתיפסי' הילך הוא וקמי' ישיבע ש"מ דאפי' אמר ליה הילך מודה מקצת הטענה הוא ותיב. ורב ששת
אמר הילך פטור דכיון דאמר ליה הילך כמאן דפרע להו דמי ובשאר הא לא מודה ליה ולא מידי הלכך לאו

תאמר. שבוועה לעדים שאינו נשבע על מה שהעידו אלא על מה
שלא העידו ועל כפירתו הוא נשבע ולא אהעדלאתן ומנין לך להחמיר
כל כך: מנגולא שבוועה דעד אחד. אם נחמידי' לו שבוועה ע"י עד אחד
כדלמרינן והיתה עליו טענה אחרת שלא היתה מוטלת עליו שבוועה
מנגלילין אותה עם שבוועה זאת ונשבע
על שניהן דלגולא שבוועה דאורייתא
היא דילפינן לה בקדושין (דף פ"ג):
מואמרה האשה אמן אמן? הרי שעל
מה שלא העיד העד הוא משביעו:
שכן שבוועה גוררם שבוועה. עד לא
חייבו שבוועה אלא על מה שהעיד
והשבוועה גוררת שבוועה. תאמר
עדים הללו שהתמשים שהעידוהו הם
מחייבין אותו לשלם ואין כח שבוועה
לגרור על ידה שבוועה על השאר:
פיו יוכיח. מודה מקצת הטענה שעל
מה שכופר ופיו לא הודה הוא נשבע:
טענה וכפירה. זה טוען זה כופר
הן באין לדין: לא הוחזק כפרן.
על מה שכפר אינו מוחזק כפרן שמה
לא יחשב שהעד אינו באמן להכחישו
ולהחזיקו כפרן: תאמר בעדים.
שמאחר שכפר הכל והם העידו על
התמשים הוחזק כפרן ולא תאמר
למחייבו על השבוועה: הכופר צמלוה.
צין על כולה צין על מקצת וצאו עדים
ולא אמרינן גולן הוא הותרה אמרה
(שמות כג) אל תשם רשע עד דכיון
דלמלוה להאשה נמנה ללמלא לריך
להוציאה וסבד עד דהוה לי [וחין]
ופרענא ליה ואי מודיענא ליה השתא
יתבעני מיד. אכל הכופר בפקדון אפי'
על מקצת וצאו עדים והעידוהו פסול
לשבעות דמאי הוה ליה גבי פקדון
לשבתמטי' נפשיה ושמה תאמר אבד
ממנו ואשתמיט ליה עד דמשכח ליה
לקמן בפירקין (דף ק"ה) מוקמינן דלאמו
סהדי ואמרי' היא' שעתא צדיה נקיש
ליה: צמורם הומה. לשלם קנס
דכאשר ומס' דעד אחד שחוס פטור'
ופיו גבי הודאה כל שכן דלא שייכא
הומה כלל: תאמר בעדים. אם הומו
צממטי' שהעידו משלמין ממון: פורם
הומה לא פריך. אינה חשובה לו
פירכא דכיון דעד אחד ישנו בהזמה
ליצטל עדותו *בעדות שני עדים אם
הוה לן למימר בעדים משום דישנן
בהזמה לא יחייבוהו שבוועה הוה לן
למימר נמי צעד אחד לא יחייבוהו
שבוועה דהא ישנו בהזמה ליצטל
עדותו ואי משום דאין משלם קנס אין
צו יפיו מה להאמין עדותו: אלא
דקאמר ותנא פשוט. אלא אם יש לך
להשיב דקאמר ותנא מונא והביא
ר"ה לרצונו ממשנתנו מי דמי: הסם.

תאמר בעדים שעל מה שכפר הוא נשבע
אלא אמר רב פפא אתי מגולגול שבוועה דעד
אחד מה לגולגול שבוועה דעד אחד שכן
שבוועה גוררת שבוועה תאמר בעדים דממון
קא מחייבי פיו יוכיח מה לא פיו שכן אינו
בהכחשה עד אחד יוכיח שישנו בהכחשה
ומחייבו שבוועה מה לעד אחד שכן על מה
שמעיד הוא נשבע תאמר בעדים שעל מה
שכפר הוא נשבע פיו יוכיח (ו) וחזר הדין לא
ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד
השוה שבהן שעל ידי טענה וכפירה הן באין
ונשבע אף אני אביא עדים שעל ידי טענה
וכפירה הם באין ונשבע מה להצד השוה
שבהן שכן לא הוחזק כפרן תאמר בעדים
שכן הוחזק כפרן ובעדים מי הוחזק כפרן
והאמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא
הכופר במלוה כשר לעדות בפקדון פסול
לעדות אלא פריך הכי מה להצד השוה שבהן
שכן אינן בתורת הומה תאמר בעדים שישנן
בתורת הומה הא לא קשיא רבי חייא תורת
הומה לא פריך אלא דאמר ותנא תונא מי
דמי התם למלוה אית ליה סהדי ללוה לית
ליה סהדי דלא מסיק ליה ולא מידי דאי הו
ליה סהדי ללוה דלא מסיק ליה ולא מידי לא
בעי רבי חייא לאשתבועי' הכא כי היכי דאגן
סהדי (ו) בהאי אגן סהדי בהאי ואפילו הכי
משבעי' אלא כי איתמר ותנא תונא אידך
דרבי חייא איתמר דאמר ר' חייא מנה לי
בידך והלה אומר אין לך בידי אלא ג' זו
והילך חייב מאי טעמא הילך נמי כמורה
מקצת הטענה דמי ותנא תונא שנים אוחזין
בטלית והא הכא כיון דתפסי' (א) [אגן סהדי
דמאי דתפסי'] הילך הוא וקמי' ישיבע
ורב ששת אמר הילך פטור מ"ט כיון
דאמר ליה הילך הני זווי דקא מודי
בגוייהו כמאן דנקיש להו מלוה דמי באינך
חמשים הא לא מודי הלכך ליכא הודאת
מקצת הטענה ולרב ששת קשיא מתניתין
אמר לך רב ששת מתניתין תקנת
חכמים היא ואידך אין תקנת חכמים היא
ומיהו אי אמרת בשלמא מדאורייתא הילך
חייב מתקני רבנן שבוועה כעין דאורייתא אלא
אי אמרת מדאורייתא הילך פטור מתקני רבנן
שבוועה דליתא דכוותה בדאורייתא מותיבי
סלעים

הגהות הגר"א
[א] רש"י ד"ה והילך לא
הואלמסי כו'. י"ב אכל
הר"ן חולק ע"ז וכתב
דהא מלוה להאשה נמנה
דוקא בפקדון הדין ק'
(ועמ"ש רבינו ח"מ ס"י
פ"ו ס"ק י"ז) [ב] תוב'
ד"ה ותנא כו' אף קשה
כו'. י"ב והר"ה מפרש
דלא משום הודאה מסייע
ליה ממתי' דודאי ממתי'
אין זה הודאה כלל אלא
דרי שם דפטור צדיה
ס"ל דמומטי' צדו ממון
דנקיש להו כאלו כפר צדו
והא ממתי' צדיה ומומטי'
לחלוק לימו כאלו כפר
התקן ואין כח שבוועה
דמתי' וע"ל ג' ה' הולא
כרשי' ד"ה והילך שכתב
כגל מקום ס' דדוקא
בפקדון הדין ק' (ועמ"ש
סס כ"ט ק"ה):

רבינו הגנאל
אלא תחת מגולגול שבוועה
דעד אחד נדחתה גם
זה. ואיתנין לרביה מפני
ועד אחד. ואמרי' הכי
מה פיו שאין מחייבו
קנס מחייבו שבוועה עדים
שמחייבין אותו קנס לא
כל שכן. ופרקינן מה לפיו
שכן אינו בהכחשה כמו
שפירשנו למעלה. עד אחד
יוכיח שכן ישנו בהכחשה
ומחייבו שבוועה. מה לעד
אחר שכן על מה שהעיד
עליו הוא נשבע תאמר
בעדים שעל מה שכפר
הומו נשבע פיו יוכיח
משלם כמה שבוועה
ונשבע על מה שכפר וזה
הדין וכו'. ופרכי' מה
להצד השוה שבהן שכן
לא הוחזק כפרן פ' אם
כפר הלה והעיד עליו
עד אחד לא הוחזק כפרן
שנאמר לא יקום עד אחד
באיש וגו'. וכן אם כפר
וחזר והודה לא הוחזק
כפרן כדברא דאמר רב
אדם קרוב אבל עצמו
ואין אדם משים עצמו
רשע תאמר בעדים שכן
כפר ובאו עדים והעידו
עליו [שתיבין] שהוחזק
כפר ונפסל. ודחוי' לה
הכי וכי מי שכפר במלוה
נפסל והאמר רב חסדא
הכופר במלוה כשר לעדות
והא דר' חייא מלוה היא
נדחתו ודפירא. וחיורו
כדאמרו למעלה. עד אחד
אלא לשבוועה ואי אפשר
להשבעי' הנד' זו השבוועה
נדחת תורת הומה מפעלי
שאין אתה יכול לקיים
פ"י חייא תורת הומה (א) פ"י
דכמאי דתיפסי' הילך הוא
וקמי' ישיבע ש"מ דאפי' אמר
ליה הילך מודה מקצת הטענה
הוא ותיב. ורב ששת
אמר הילך פטור דכיון דאמר
ליה הילך כמאן דפרע להו דמי
ובשאר הא לא מודה ליה
ולא מידי הלכך לאו

כדרכי חייא: ללוה אים ליה סהדי. למסקי ציה חמשים: ללוה לים ליה סהדי. צאינן מעמי' שאלו חמשים סהדי ליה כו'. כגון
אלו העידו העדים חמשים חייב וחמשים פרע צכה"ג לא הוה אמר ר' חייא דלריך לישיבע על השאר: ממתי' כי היכי דאגן סהדי להאי. דלחיה
שלו: אגן סהדי להאי. דלחיה שלו ולמה הצריכוהו חמשים שבוועה ש"מ טעמא לאו משום מודה מקצת הטענה הוא כו'. חייא ואינה שבוועה
דאורייתא אלא תקנת חכמים שלא יהא כל אחד הולך כו'. והילך. [א] לא הוואלמסי וכן שלך צכ"מ סהס: חייב. לישיבע על השאר ולא אמרינן
הני דקמדי ליה בגוייהו והואיל ואתנהו צענייהו כמאן דנקיש להו דמי אלא כשאר מודה במקצת הוא וחייב: ופנא פונא כו'. קס"ד דלר'
חייא טעמא דמתני' משום דאגן סהדי דמאי דתפסי' דליה הוא והווי כמנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים אותו שיש
עדותו ואי משום דאין משלם קנס אין
צו יפיו מה להאמין עדותו: אלא
דקאמר ותנא פשוט. אלא אם יש לך
להשיב דקאמר ותנא מונא והביא
ר"ה לרצונו ממשנתנו מי דמי: הסם.
כדרכי חייא: ללוה אים ליה סהדי. למסקי ציה חמשים: ללוה לים ליה סהדי. צאינן מעמי' שאלו חמשים סהדי ליה כו'. כגון
אלו העידו העדים חמשים חייב וחמשים פרע צכה"ג לא הוה אמר ר' חייא דלריך לישיבע על השאר: ממתי' כי היכי דאגן סהדי להאי. דלחיה
שלו: אגן סהדי להאי. דלחיה שלו ולמה הצריכוהו חמשים שבוועה ש"מ טעמא לאו משום מודה מקצת הטענה הוא כו'. חייא ואינה שבוועה
דאורייתא אלא תקנת חכמים שלא יהא כל אחד הולך כו'. והילך. [א] לא הוואלמסי וכן שלך צכ"מ סהס: חייב. לישיבע על השאר ולא אמרינן
הני דקמדי ליה בגוייהו והואיל ואתנהו צענייהו כמאן דנקיש להו דמי אלא כשאר מודה במקצת הוא וחייב: ופנא פונא כו'. קס"ד דלר'
חייא טעמא דמתני' משום דאגן סהדי דמאי דתפסי' דליה הוא והווי כמנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים אותו שיש
עדותו ואי משום דאין משלם קנס אין
צו יפיו מה להאמין עדותו: אלא
דקאמר ותנא פשוט. אלא אם יש לך
להשיב דקאמר ותנא מונא והביא
ר"ה לרצונו ממשנתנו מי דמי: הסם.

(א) ע"י צ"מ אגן שטעמיק דכרי רבנו כו' באריכות יתכ. (ב) נראה דל"ל ואיתנין דמיוי' להא לאוקמה לעיל לרבי חייא כמתני' דלא דמיא וכו'. (ג) מוכרי רבנו אלו נמנה מוכח דהי' לו ג' אחרת כגונין דלדי' דמי דמי למנתי' נמי כו' דהסם צמאי דמסקדי סהדי הוא נשבע וכו'.